

5. Филокартия [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/филокартия>. – Дата доступа: 20.11.2018.

6. Юрьев В. Тема коллекции – памятники мира / В. Юрьев // Филокартия. – 2007. – № 4. – С. 48.

ТЭМА МАЛОЙ РАДЗІМЫ Ў ТВОРЧАСЦІ АЛЕСЯ ГАРУНА

А. І. Бабко,

*кандыдат філасофскіх навук, дацэнт,
дацэнт кафедры філасофіі і метадалогіі гуманітарных навук
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў*

Мастацкая распрацоўка тэмы малой радзімы адбываецца ў творчасці Алеся Гаруна ў стыхія ўсеабдымнай палымянай любові да бацькаўшчыны ўвогуле, што прасякае ўсе кірункі жыцця і дзейнасці паэта. Аналіз праблематыкі, датычнай згаданай распрацоўкі (як і іншых аспектаў творчай спадчыны Алеся Гаруна), ніколі не страціць свайго грунтоўнага значэння для беларускага народа і яго культуры дзеля каласальнай духоўнай вышыні яго прадмета, дзеля таго месца і той ролі, што належала і належыць яму ў працэсах сталення і самаразвіцця нашай нацыі. Разам з тым ён мае і істотны філасофскі патэнцыял, дазваляючы выявіць важныя і цікавыя нюансы цэлага шэрагу агульнафіласофскіх, этычных і эстэтычных пытанняў (у першую чаргу тых, што датычаць суадносін усеагульнага і адметнага, універсальнага і індыўдуальнага).

Настрой думак Алеся Гаруна і лірычнага героя яго твораў, адзначаны пачуццём сыноўняй адданасці Айчыне, з неабходнасцю ўключае ў сябе і адчуванне непарыўнай повязі з малой радзімай. Сапраўды, нельга любіць усім сэрцам сваю вялікую і прыгожую бацькаўшчыну і грэбліва ставіцца да мясцін, дзе нарадзіўся і вырас. Глыбіня, інтэнсіўнасць і тых, і

другіх стасункаў выяўляецца ў творах паэта як ідэнтычная, ідэнтычныя і формы іх мастацкай перадачы. З асаблівай сілай згаданая інтэнсіўнасць і глыбіня паказваюцца ў вершы «Дзяўчыначка-сэрца, сябе не трывож», дзе дачыненне да радзімы ставіцца ў адзін шэраг з адносінамі да маці і да каханай [1, с. 73]. Паэт падкрэслівае высокадухоўны характар усіх гэтых адносін: на іх узроўні робіцца немагчымай здрада (ва ўсіх яе праявах) і ўвогуле брыдота ўсякага кшталту. Такое дачыненне з'яўляецца надзвычай патрабавальным да чалавека, аднак разам з тым і дае яму вельмі шмат. Да яго складана ўзняцца, аднак відавочна, што працэс дадзенага ўзняцця выступае як самаразвіццё, як рух наперад ягонага носьбіта (немагчымы без напружанай духоўнай працы).

У сваіх працах Гегель даводзіў праяўны характар сучаснай эпохі, гаварыў аб тым, што грамадства, якое грунтуецца на прынцыпе падзелу працы, абумоўлівае дамінаванне партыкулярнага, прыватнага аспекту ў жыцці людзей. Філософ указваў разам з тым, што туга па гераічным мінулым, па той эпосе, калі чалавек браў на сябе адказнасць за цэлае, не пакідае і не можа пакінуць нас, якімі б зручнымі ні былі для нас сучасныя варункі [2, с. 211; 3, с. 192–194]. Жыццё і творчасць Алеся Гаруна выступае як найвышэйшае абвяржэнне гегелеўскага пункту гледжання – гэта жыццё і творчасць гераічнай асобы. Яно паказвае, што чалавек здольны ўзняцца да адпаведнага ўзроўня і што грунтоўнае значэнне пры гэтым мае любоў, магутная і натхняльная, любоў да радзімы, да маці і да каханай, любоў ва ўсіх яе формах, любоў, якая разбурае сам падмурак філістэрскага стаўлення да жыцця.

Важная акалічнасць, якая яскрава пацвярджае прыведзеную вышэй выснову, звязана з тым, што глыбокая повязь Алеся Гаруна з радзімай мусіла прайсці праз сур'ёзныя выпрабаванні: паэт быў надоўга адлучаны ад яе фізічна. Тым не менш яго пачуцці не згаслі (ён разглядае адпаведную перспектыву як у найвышэйшай ступені небяспечную, хоць і

магчымую: чалавеку цяжка вытрываць трагічны досвед, спакуса пазбавіцца яго праз прыняцце абывацельскага настрою думак і ладу жыцця ўчэпістая, гатовая выкарыстаць любую нашу слабінку [1, с. 49]); наадварот, яны загартаваліся, зрабіліся больш моцнымі.

Дачыненне да малой радзімы падаецца паэтам як істотны фактар, што дапамагае вытрываць разлуку з бацькаўшчынай. Так, лірычны герой яго верша «Гэй жа ж, мая вёска!..», раз'яднаны з роднымі мясцінамі і ў прасторы, і ў часе, памятае іх да драбніц. Някідкая, сціпая карціна роднай вёскі і яе жыцця выклікае ў ім магутную эстэтычную рэакцыю: «Успамін ўсенька // Ў вобраз адзін луча, // Вобраз сэрцу мілы, // Мілы, аж балючы...» [1, с. 63]. У адзінстве, цэласнасці вобраза родных мясцін яскрава выяўляецца, дарэчы, сінтэтычны характар эстэтычнага дачынення. Перадаецца ён і ў заключнай частцы верша: «Я сардэчнай думкай, // Пакуль жыці буду, // Вёска мая родна, // Цябе не забуду!..» [1, с. 63]. («Сардэчная думка» – гэта мастацкая формула, якая надзвычай добра дэманструе характэрнае для носьбіта эстэтычнага дачынення адзінства мыслення і пачуццяў, рацыянальнага і эмацыянальнага.)

З даведзенага вышэй вынікае, што, будучы неад'емным складнікам дачынення да бацькаўшчыны, пачуццё любові да малой радзімы выступае разам з тым як высокае і арганічнае яго ўвасабленне. Яно з'яўляецца часткай і разам з тым пэўным, канкрэтным вобразам цэлага. Такі стан рэчаў у найвышэйшай ступені характэрны для духоўнай сферы. Нельга не заўважыць, што ён адзначаны ўнутранай супярэчлівасцю (частка фігуруе разам з тым у пэўным сэнсе як цэлае), аднак гаворка ідзе пра супярэчлівасць дыялектычную, гэта значыць напружаную, але разам з тым і жывую, рухомую, здольную вывесці яе носьбіта на прынцыпова новы ўзровень самаразвіцця.

Неабходна адзначыць, што ў дадзеным выпадку супярэчнасць выступае як знятая, як утаймаваная, як улучаная ва ўлонне гармоніі, у чым зноў-такі выяўляецца эстэтычнае вымярэнне любові да радзімы і да той яе часткі, з якой пачынаецца дарога ў жыццё. Творчасць Алеся Гаруна ў згаданым (патрыятычным) яе аспекце выяўляе і дазваляе, значыцца, асэнсаваць істотныя характарыстыкі духоўнага: дух змяшчае ў сабе магутнае памкненне да гарманічнага, высокага, светлага і здольны ўзняцца да яго пры ўсёй сваёй супярэчлівай існасці. Іманентная творчая першааснова свету можа выявіцца арганічна і гарманічна на яго ўзроўні ўвогуле і ў пэўных яго праявах (такіх як патрыятычны настрой думак, узяты ў аспекце глыбокай узаемасувязі паміж яго глабальным і лакальным кампанентамі – паміж адданасцю бацькаўшчыне ўвогуле і пачуццём яднання з малой радзімай). Відавочна, што дадзены момант мае істотнае практычнае (этычнае) значэнне: ён нацэльвае чалавека на поўную, гарманічную і творчую рэалізацыю ў яго жыцці высокіх агульначалавечых прынцыпаў.

Такім чынам, любоў да малой радзімы раскрываецца ў творчасці Алеся Гаруна як неад’емная складовая частка шматмернага, багатага на вызначэнні дачынення да бацькаўшчыны ўвогуле. Разам з тым, аднак, яна ўвасабляе згаданае дачыненне як пэўны яго вобраз, выяўляючы ў сувязі з гэтым істотныя характарыстыкі духоўнага ў яго найвышэйшых праявах. Узнімаючыся ў сферу адпаведнага настрою думак, чалавек атрымлівае магутны штуршок да гарманічнага здзяйснення ў сваім жыцці прынцыпаў высокай духоўнасці, аб чым яскрава сведчыць прыклад Алеся Гаруна.

1. *Гарун, А.* Выбраныя творы / А. Гарун ; уклад., прадм., камент. У. Казберука. – Мінск : Беларус. кнігазбор, 2003. – 448 с. (4) с.

2. *Гегель, Г. В. Ф.* Философия истории / Г. В. Ф. Гегель. // Сочинения. – М. ; Л., 1935. – Т. 8. – 470 с.

3. *Hegel, G. W. F.* Ästhetik : in 2 B. / G. W. F. Hegel. – 3. Aufl. – B. 1. – Berlin, Weimar:Aufbau-Verlag, 1976. – 591 S.